

De 1211

114
I. Goldmann /
Bonn 1867

PRODROMUS

AD

NOVAM LEXICI WILLMETIANI EDITIONEM

ADORNANDAM.

SCRIPSIT

FRANCISCUS ERDMANN.

CASANI;

TYPIS UNIVERSITATIS CAESAREAE

clolcccxxl.

Non sunt longa, quibus nihil est, quod demere possis.

Martialis.

M E M O R I A M
INAUGURATAE
UNIVERSITATIS CAESAREAE LITERARUM
CASANENSIS

A N N I V E R S A R I A M

[D. V. MENSIS JULII ANNI MDCCLXXXI

R E C O L E N D A M

I N D I C U N T

H U J U S U N I V E R S I T A T I S

R E C T O R E T S E N A T U S .

C A S A N I ,

T Y P I S U N I V E R S I T A T I S C A E S A R E I S .

CHRISTIANO MARTINO FRÄHNIO

S.

FRANCISCUS ERDMANN.

Nescio cui aliquando hanc mihi sententiam, pau-
cas schedulas nec multum nec multa amplecti, ob-
trudere desideranti contrarium et heri et hodie pro-
baturus has paginas confeci ac tyothesiae tradidi.
Quod novam Lexici Willmetiani editionem adornandi
consilium ceperim, index libelli jam tibi demonstrat.
Nostrum neque in opere ante hos triginta fere et
septem annos condendo ea, qua fuerit pietate atque
doctrina, oleum, utut proverbium ait, atque operam
perdidisse, neque aetate majoribus, vel ipsis coaevis
clavam interdum e manibus haud extorsisse etsi pa-
lam profiteor, quale tamen tot exantlatis laboribus
post eidem accesserit additamentum, sat dicere ne-
queo. Nam Homero haud valde dissimilis etiam dor-
mitavit vir bonus, vel aliorum, quos sequebatur auc-
toritate deceptus inque errorem inductus, vel minus
accurate omnia ad exactam iudicii trutinam exa-
minans. Ubi brevitate opus erat, splendidiore ver-
borum apparatu haud raro rem declaravit, ubi e
contrario minus, lectoris spem saepe fefellit eumque
in suspensio reliquit. Enotavimus brevi nonnulla,

quae sententiam nostram, his de rebus modo allatam, confirment.

Sed veniamus ad te, vastae eruditionis columen. Postquam literae tuae (Cal. Octobr. clolcccxx) ad me delatae erant, quem quam me, verba nimium quam humane in commune sapientiae commodum conscripta legentem*), majore laetitia persusum esse crederes? Itaque tua ipsius auctoritate admonitus, tuaque suadela adhortatus hinc inde, quae calamus tuus reliquisse mihi videbatur, refingere conatus sum. Sed librorum, in qua versor, penuria, omni fere auxilio me destituisset, nisi Abulfedam, Sacyanam Chrestomathiam, Haririum, Arabsiademque, quos tanquam penitioris linguae arabicae cognitionis fontem quis mirabundus haud contempletur, propria suppellex mihi suppeditasset. Quos et qualescunque tua igitur eruditio, literaturae orientalis thesauris circumstipata, naevos his in studiis deprehenderit, ea, quae tibi inest, humanitate absterge. Vale faveque. Dabam Casani ipsis Idibus Jun. clolcccxxl.

---

*) Ich überlasse mich der angenehmen Hoffnung, dass sie den Faden, wo ich ihn fallen liess, einmahl wieder anknüpfen, und die nicht von mir aufgehellten Partien ins gehörige Licht setzen werden. Keiner wird dann mehr, als ich, ein Vergnügen daran finden, Ihren Bemühungen auch öffentlich die gebührende Gerechtigkeit wiederfahren zu lassen.

Monet me vox ال, quae variis subter speciebus saepius redit, ut ad quaedam scitu haud indigna accuratius investiganda descendam. Inprimis vero interpretum crux, scilicet الله, aliquamdiu me vinctum tenebit. Sed antequam ad omnia alia progrediar, liceat mihi nonnullas jurejurandi, exclamandi asseverandique formulas, ex verbo ال vario modo prognatas, utut in diversis auctoribus se mihi obtulere, in medium proferre. Sunt fere haec: الله per Deum. cf. Sur. VII, 83. IX, 31, 130, XI, 52. 64. 85, XII, 31 *Abulfedae Aegypt.* ed. MICHAELIS. Goettingae 1776 pag. 20, saepius in Elmacino aliisque. الله, Sur. IX, 96. 117 XXIV, 6. 8. 52 XXVII, 50. الله, *Hamasa ed.* SCHULTENS pag. 350 *Hariri Consess.* I, 34 IV, 30 V, 170. *Nuweirius in EICHHORNII Repert.* IX, pag. 227 *Abulfarag. hist. Dynast.* pag. 200. 201. 204. 205. 210. *Abulfed. Annal. ed.* ADLER I pag. 144. 182. 186. 208. 222. 280. 286. 290. 294. 296. 314. 316. 318. 320. 324. III, 28. 220. 354. 402. 618. *SILV. de SACY Chrest. arab.* I pag. 7. 19. 288. 255. *Tharapha Moallak. ed.* REISKE pag. 66. *Caab ben Zoheir ed.* LETTE pag. 123 *Amralkeis ed.* LETTE pag. 175. *Murchond list. Semanid. ed.* WILKEN pag. 100. الله Sur. XII, 85. 91. 95 XXI, 58. XXVI, 97. XXXVII, 54 *Elmacriz. hist. mon. ed.* Tychsen pag. 51. اللهم *Hariri Consess.* V, 96. *Abulfed. Ann.* II, 66 68. الله نعم *Per Deum ita est.* *Abulfarag.* pag. 182 Sur. XXVI, 41. XXIX, 58. *Hariri Consess.* III, 161. Sive الله سيم absque الله *Abulfarag.* pag. 204. 209. *SACY Chrest. arab.* I, 232. الله ابوك proprie: Deo pater tuus i. e. divinitus pater dixit. *Hariri Consess.* IV, 36, sive solummodo: وايبك, *Mon. vet. Arab. ed.* SCHULTENS pag. 41. الله فابم ita me Deus juvet. *Abulfed. Ann.* I, 414. الله ماش absit per Deum. Sur. XII, 51. الله دره per Deum est fluxus lactis ejus

i. e. singularis illa felicitas a Deo profecta est, ad quod dilucidandum nimium quam facit *Abulfed. Ann. I, 336 II, 410 not. z. 440. 452 not. b. III, 140. cll. Sacy Chrest. arab. I, 34. C. M. FRÄHN Numophyl. orient. Pototian. Casani 1813 pag. 23.* Jam dudum nimirum inter sese digladiabantur viri docti, quam ratione voculam الله , in numis cuficis obviam, quam apte interpretarentur, atque illa opinio, eandem in $\text{الله الحمد لله وبه نستعين}$ resolvendam esse, nuperime adhuc doctissimum Frähnium sortita est auctorem defensorumque. cf. *Beiträge zur muhamm. Münzkunde aus St. Petersburg. etc. v. C. M. FRÄHN. Berlin 1819 pag. 23 sqq.* Quibus in tenebris cum beato O. G. Tychsenio, cum ellipsin statuendam esse negarem (cf. *De quibusdam Seman. ac Buid. numis schediasma. Goettingae 1816 pag. 10. 11*), hac in palaestra tunc temporis parum subactus, et ego quondam versarer, hodie luce meridiana clarius mihi evasit. Quae in numis lectu vel faciliora vel difficiliora deprehenduntur, si Muhammedis principisque nomen exceperis, ex Alcorano desumpta esse sat cognitum est. Concludimus igitur, et formulam الله compendiarie scriptam cum illo areae alterius: $\text{لا اله الا الله الابنة}$ quoad vim et sensum dictionis intime cohaerere, neque ex eodem non esse enucleandam. Itaque haud abs re atque inutile fore existimavimus, si Suratas evolveremus, et unumquodvis comma, ubi الله quolibet sensu occurrat, lectori ante oculos poneremus, ut ipsius hac de re iudicium faciliteretur. Agedum percipiamus: $\text{الله ما في السموات وما في الارض}$ Sur. II, 284 III, 90. 105. 124. 148. 176. 186. IV, 125. X, 11. XXI V, 64. XXXI, 25. LIII, 31 LVI, 67 LVII, 10. LXIII, 7. $\text{الله ملك السموات والارض}$ Sur. V, 20 21. 44. 120 VI, 12. 163. XXII, 55. XXIV, 42 XLII, 48. XLV, 26 XLVIII, 4. 7. 14. الله الحمد لله I, 1 VI, 45. VII, 41 IX, 117 X, 11. XIV, 41. XVI, 77. XVII, 111. XVIII, 1. XXIII, 29. XXVII, 15. 60. 95 XXIX,

63. XXXI, 24. XXXIV, 1. XXXV, 1. 31. XXXVII, 18. XXXIX, 30. 74. 75.
 XL, 67. XLV, 35. العزة لله جميعا Sur. IV, 130. 131. 145. 168. 170. X, 66.
 XXXV, 11. LXIII, 8. اسلم وجهه لله Sur. IV, 124. راجعون Sur. II, 151.
 ان الحكم الا لله Sur. VI, 57. XII, 40. 67. XL, 12.
 والله يسجد من في السموات الاية Sur. XIII, 16. XVI, 51. XXVII, 25. LIII,
 61. XLI, 37. ام جعلوا لله شركاء Sur. XIII, 17. جميعا Sur. XIII,
 20. جعلوا لله ib. XIV, 24. 49. برزوا لله جميعا ib. XIII, 42. الله انكر
 وقوموا لله فانتمين Sur. II, 191. وانتم والحج والعمرة لله ib. XIV, 35.
 اندادا ib. II, 239. ويجعلون لله ما يكرهون ib. XVI, 62. الله مثل العالى
 64. والله غيب السموات والارض ib. XVI, 76. فلا تضربوا لله مثلا
 ما كان لله ان يتخذ الاية 79. الله الحق الاية ib. XVIII, 25. 42. XXVIII, 70. 75.
 الله الارض ومن فيها ib. XXII, 43. والله عاقبة الامور ib. XIX, 36.
 الله 87. 89. 91. واسلمت مع سليمان لله رب العالمين ib. XXVII, 45.
 ومن يقنت منكن لله 11. اشكر لله ib. XXXI, 3. الامر من قبل الاية
 الله الدين الخالص 45. ان تقوموا لله مثني ib. XXXIII, 31.
 لمن الملك اليوم لله الواحد 45. الله الشفاعة جميعا ib. XXXIX, 3.
 سميع لله ما في الاية 1. LVII, 1. الله الاولى والاخرى 16. XI, 16.
 يستمع لله ما في السموات 1. LXII, 1. LXIV, 1. LIX, 1. LXI, 1.
 والامر يومئذ لله 18. LXXII, 18. LXXI, 12. LXV, 2. واقيموا الشهادة لله

ib. LXXXII, 19. Quibus modo excussis, facile in mentem tibi venire posset, ob gravitatem et dictionis الحمد لله farraginem nostrum الله cum ill. Frähnio ratione jam supra laudata non esse non interpretandum. Sed veniam a viro doctissimo petimus, cum illa, licet ingeniosissima, ab auctorum voluntate quidem haud aliena, tamen minus apta nobis est visa. Latet adhuc in Alcorano alia dicendi formula, quae areae primae, quacum secunda absque dubio intime connectenda, magis congruit, et tanquam manus manum lavat. Legimus videlicet Sur. XVI, 121 haec verba: ان ابراهيم كان ائمة فآنتا لله حنيفا: ولم يك من المشركين, a quibus haud valde abluendum, quae Sur. XXII, 32. حنيفا لله غير مشركين به الآية. Quae quam areae primae adaptari possint sententiae, nemo non videbit. Hic tibi illud fidei testimonium, nimium quam decantatum لا اله الا الله وحده لا شريك له, et ibi in altera parte illi, qui unânimi consensu et animo firmo id amplectuntur, custodiunt atque defendunt, tanquam: حنيفا لله, و به غير مشركين ante oculos producantur. Ne mihi objicias, in numis quibusdam revera الحمد لله s. الله الامر sive hoc genus alia inveniri, quae aliam idcirco hujus formulae interpretandae rationem non solum admitterent, sed adeo flagitarent. Quod, utcunque se habeat, fortasse ad arbitrium factum, rarius et semper sine addito و به occurrit. Certè hoc dubio carere videtur, de Muhammede, jam dudum e vivis exemto, hoc: حنيفا لله الآية potius quam الحمد لله praedicari posse, quoniam ne post mortem quidem religione de novo instaurata et memoria nunquam interitura fidem Deo unico atque aeterno, quam diu viveret, exhibitam abrogabit, eundem vero vel saeculis haud paucis post praeterlapsis ad Deum adhuc preces fusurum, animi pendeo.

Multos inter Musei Casani Meyeloviani, quos enucleavi numos etiam Persicus Husseini argenteus, imprimis propter امير المومنين nomini regio additum rarissimus, margine vero laesus, mutilatus et hinc inde deritus mihi occurrit, quem in lectorum gratiam, quoad per ductus saepe obscuros fieri licuit, adjicio;

A. I. شاه ولايت

سکه حسين

ضرب تفليس

II+V

Margo: Nomina 12 Imamorum.

A. II.

هست سکه صاحب . . . .

مير مومنين . . . .

جهان المومنين . . . .

کلب

استان حسين

II+V

ضرب تفليس

Cum ill. Frähn, qui primas hac in area absque controversia tenet, de eodem literis consulerem, hoc responsum (Calend. Octob. clobcccxx) accepi: Die Münze Husseins mit dem امير المومنين verdient die mehrste Aufmerksamkeit unter den persischen. Es ist aber zu bedauern, dass auch Ihr Exemplar wie die, die ich früherhin von derselben Münze hier schon gesehen habe, und von denen sich einige im Asiatischen Museum befinden, die Inschrift nicht vollstaendig liefert. Ich lass auf einer derselben: کلب درگاه امير المومنين سلطان حسين wo das Emir eumenine auf den Ali Risza, oder den Mehdi, den zu Erwartenden, zu beziehen seyn wird; ohne das vorangehende könnte man es sonst vielleicht auf den Schah selbst zu beziehen sich veranlasst finden, wenn man an das Epitheton einiger Residenzstädte Persischer Schahs دار الخلافة denkt. Licet personae et tantae viri ornatissimi auctoritati ne hilum quidem subtrahere cogitemus, tamen

annon aliunde nostro *امير المومنين* lux adspergi possit, tentavimus. Praesidium ex ipsa Persarum historia acquirendi spes nos fefellit. Sed legimus olim, aulam Byzantinorum eodem hoc titulo, cui quam minime conveniret, Tarsi regulum ornasse. cf. A. L. V. SCHLOEZER *Nestor oder Russische Annalen in ihrer Slavonischen Grundsprache* etc. Goettingen 1809. T. V. pag. 80. cll. quae egregie disputavit ill. FRAEHN in *Comm. de num. Bulgharic. forte antiq.* L. I. pag. 5. sqq. D'HERBELOT *bibl. oriental.* à Maestricht 1776 s. v. *Malekschah* pag. 552. 554. Cognomen honorificum et omnium fere summum *امير المومنين*, quod aegre in numo desidero, a chalifis principibus nonnullis, e. g. Bibarso a Mostansero Billah honoris causa additum (cf. MARAI *Gesch. der Regenten in Egypten übers. v. J. J. REISKE* in *Büschings Magazin* T. V. pag. 404) in consuetudinem adeo apud complures abiisse confitendum, qui insigni quodam titulo vel semetipsi amicire, vel ab aliis decorari adamabant. Quam in rem quaedam Abulfedae verba, consideratu dignissima; hic adjungere lubet. Narrat nempe ad a. 547 de Gaiatseddino Gurida post victoriam de Seldschucidis reportatam eorumque imperium funditus eversum: *ولما استقر ملك الغورية بلهاوور واتسعت مملكتهم وكثرت عساكرهم كتب غياث الدين الى اخيه شهاب الدين باقامة الخطبة له بالسلطنة وتلقب بالقلب منها معين الاسلام قسيم امير المومنين*

cf. *Abulfed. Ann.* III, 524. Ex quibus hoc certe emergere mihi videtur, in numo persico, Tiflisi excuso, nomen *امير المومنين* regio esse subjunctum, quo honorem nescio quem eximium regi modo electo exhiberent, quove facilius in Husseini infirmitatem sese insinuarent, nisi ipse hic debilis princeps bellariis istis benignam aurem praeberet. His vero de conjectaneis judicent me doctiores. Sed nostrum *امير المومنين* aliam in mentem mihi revocat, in numis inter-

dum obviam, dicendi rationem, videlicet : *وما امر به الخ*, de qua C. G. ADLER in *Coll. nova num. cufic.* Altonae 1795 pag. 17 T. C. TRICHSEN *de rei num. apud Arabes orig. et progressu* pag. 36. 42. 47. et *de numis arab. hispan.* pag. 87 seq. C. M. FRÄHN *Numophyl. orient. Potot.* pag. 16. 17. not. * egerunt. Ad cuius vocis potestatem genuinam de novo stabiliendam locum ex SILV. de SACX *Chrest. arab. I.* 34 in lucem protrahimus, ubi haec certe haud minoris momenti verba occurrunt: *قد سمعت لما أمر به أمير المؤمنين في أخى وما انتقلت الخ* coll. ib. 1, 83.

بجر

Notio primaria verbi *بجر* *fidit*, laceravit ad illam nominis substantivi *بجر* *mare ansam dedisse mihi videtur*, scilicet mare tanquam fissuram terrae, quod imprimis in mediterraneo, rubro et sinu persico observare licet, repraesentaturi. Unde apud Hebraeos, qui hac in causa suo *شبر* utuntur, cf. Thren. II, 13. 2 Sam. V, 20. Zephan I, 10, infortunium unumquodvis tanquam rerum secundarum aut omnino humanarum fissuram considerandi, et mari non solum hanc ob rem, sed etiam vastitatis gratia comparandi consuetudo effluxit. Adde locis modo laudatis Jes. XLVIII, 18. Jer. VI 23. Ps. XXXVI, 7. Job. VII 12. Sic Graecorum *kakon thalassa* et Latinorum *mare malorum*. Quod affirmans, pro Junone, ut in proverbio est, me nubem esse amplexum, a v. *فقر* dissecuit nomini *الناقرة* calamitatis cf. *Abulfed. Ann.* III, 40 et a radice *شق* *fidit* verbo *المشاق* *Abulf. Ann.* III, 390 et *المشقة* cf. *POCOCKII specimen hist. Arab.* pag. 351.

molestiae, miseriae (cill. quae s. v. ^س commentabor) potestatem vindicandi Arabum usus denegat. Sed Orientales figuratè loqui nimium quam adamantes v. ^{بحر} omnino in omne, quod in genere suo excellit, aut in immensum inclinat, extendere solent. Usurpant de exercitu vastissimo et maris instar turgido impetuosoque cf. Arab. siaden in hist. Tam. ed. MANGER I, 254. ^{وتيمور انند جيشا كرارا ايل بجزا زخارا} cill. ib. I, 384. 560. II, 12. Sacy Chrest. arab. I, 13. Sur. XXXI, 26. Jer. XLVI, 7 sq. XLVII, 2 Chrest. pers. ed. WILKEN. pag. 189; de mugitu hostium metum ac terrorem incutiente Jer. VI, 23; L, 42. de liberalitate regia, summis laudibus celebranda cf. Szaffieddini Hellensis etc. carmen ar. ed. G. H. BERNSTEIN. Lipsiae 1816 pag. 76.

كالبجر والدهرقي بومى ندى وردى

cill. I. a viro doctissimo laud. et *Elmacin* pag. 275 de protervia maris instar lasciviente Gen. XLIX, 14; de eruditionis penu et vastissimae literaturae recessu, cf. *Fundgruben des Orients*. I, 3 pag. 260 not. 23. *Abulfed. Ann.* III, 308. Sacy Chrest. arab. III, 210; de potestate eximia cf. Sacy l. l. I, 13. *Abulfed. Ann.* IV, 120. cill. Chrest. pers. ed. WILKEN pag. 166; de summa ubertate Tam. hist. II, 428; de cruore maximopere effuso, ib. I, 394; de mandatis ubique fortiter et strenue exsequendis ib. I, 24; de misericordia omnem cogitationem fere exsuperante ib. II, 108; de somno curis diversis sollicitato:

واليل كوج البحر ارخى سدوله
على بانواع الهموم ليلتلى

cf. *Amralkeis* ed. LETTE pag. 70. cill. *Hariri Consess.* V, 116.

Sylloge diss. sub praesid. A. et J. J. SCHULTENS et N. G. SCHROEDER.
habit. pag. 608. Fluctuantes in desertis meridiei vapores tanquam
mare patulum depingere in deliciis habent, ut videre licet ex A-
bulolae versu, quem attulit REISKE in not. ad Tharapha Moallak. pag. 90.

جيرة موج سراها كالبحر ليس لمايها من ملحاب

ell. Tam. hist. I, 414. Sur. XVIII, 109. FABER Archacologie der
Hebraeer pag. 123. MOSHEIMII hist. Tatar. ecclesiastica. Helmstadi
1741. Appendix pag. 30 GILBERT Annalen d. Physik. Jahrg. 1818
St. I pag. 20 sqq. Etiam Sardanapalum ob divitias certe chruesiu
ponton posedisse tradunt. cf. Abhandlungen u. Auszüge d. königl.
Academie d. Inschriften etc. v. HISMANN. Leipzig. 1782. T. I. pag.
462.

برق

Quod Noster illud Corani استبرق (cf. Sur. XVIII, 30 LV, 54)
de veste versicolore proprie esse intelligendum scripserat, egregie
confirmatur testimonio *Abulfed. Africa ed. EICHORN. pag. 8, ubi*
haec verba occurrunt: قسمتها (بلاد برقه) العرب لما فتحها في صدر
الاسلام برقه الكثرة حجارتها المختلطة بالرمل قال في المشترك وبرق كل موضع فيه
حجاره مختلفه الالوان

بيل

Antequam adnotationem ill. *Fraehnii* ad verba: *يا من راه*
illius epitaphii cufici Melitensis in Antiquit.
muhammed. monum varia. Petropoli 1820 pag. 24. eruderati perlege-
ram, explicatio verbi خبيت per بليت, quaemadmodum etiam vir

doctissimus initio ipse conjecerat, magis mihi arrisit, cui his inprimis de causis mordicus inhaerendum esse opinor. Exemplum v. *حسنة* in primae literae potestatem quadrare, et secundam pro *ب*, neque potius pro *ل*, ut ex *الحيس والى الرحمن* patet, habendam esse, vix tibi persuadeas. Sepulchrum si gynaeceo omnino aequari potest, tamen v. *حبيت* *abscondita delitesco tō in meo recubitorio* subjunctum redundare videtur. Voculae *بلا* significationem *tentor, affligor* de bonorum tentamine, quod etiam vir egregius haud negavit (cf. pag. 29), intelligi posse, Sur. VIII, 17. LXXVI, 2 et *Meidanii prov. ed. GOLIIUS ad calcem gramm. Erpen.* pag. 248 satis superque demonstrant. Dein *بلا* voci *مضجى cubile, thorus* Abulfed. Ann. I, 210. III, 556 nota, *exitium* Sur. III, 148 additum cum illo *افض المضجع* *Hariri Consess.* III, 136 cl. pag. 137 not. nimium quam congruit. Cum autem de mortua hac in area de sorte *البلا* tristissima, in altera autem de exitu laeto, brevi post secuturo, certiolem te reddat, haec denique ipsa interpretatio meliorem sensum fundit.

حي
حي

Quod Willmetius ex Arabsiadis verbis *ويحيى ما ذكر من رسوم* (cl. hist. Tam. I, 304) specie deceptus affirmare conatus erat, c. jg. II vocis *حي* *vivificavit* habere significationem, jamjam ill. FRAEHN in *Antiquit. muhammedan. monum. varia.* Petropoli 1820 pag. 30 refellit, atque eandem, ut oportuit c. jg. IV denovo vindicavit. Ast verbo nostro notam, *venit*, sive potius imperative positum *adesdum* in formula *حي* etiam inesse, omnes, quos conferre mihi contigit, lexicographi neglexerunt. Qua de re mihi temperare haud possum, quin REISKII ad *Abulfed. Ann.* II, 502 not. p. adnotationem hic

adscribam, nimirum: habet Haririus Consess. XXVII نشر الصبح اياته
 explicabat aurora sua vexilla et clamabat
 praeco على etc. ad preces provocans, ubi ipse in subjecto com-
 mentariolo explicat: الحى على الفلاح
 والمصدر منه الجملة ومثله المصادر من الهيئلة والحمدلة والحوقلة والبسملة والحسبلة
 والسبلة والجملة، فالهيئلة حكاية قول لا اله الا الله والحمدلة حكاية قول الحمد لله،
 والحوقلة قول لا حول ولا قوة الا بالله والبسملة حكاية بسم الله والحسبلة قول حسبنا
 الله والسبلة قول سبحان الله والجملة حكاية قولهم جعلت فداك،

Caeterum conferas velim: *Abulfed. Ann.* II, 268. H. RELAND *de re-
 ligione muhammed.* Trajecti ad Rhenum 1717 pag. 92. sqq. *Fund-
 gruben d. Orients.* T. III, 4 pag. 296 not. 1. 2. MURADGEA d'OHSSON
Allgemeine Schilderung d. othom. Reichs herausg. v. CH. D. BECK.
 Leipzig. 1788. T. I pag. 292. sqq. *Marai* v. REISKE, pag. 386.

خلق

Cum librum vere aureum ill. FRÄHN *de arab. etiam auctor. libris
 vulg. crisi emaculati poscent.* etc. Casani 1815 pag. 20 inspicerem, et
 jam in eo essem, ut verbi خلق cjq. II unguento aromatico illo, quod
 خلوق vocatur, imbuendi notionem meo adjicerem, tamen paullulum
 haesitans, et rem animo denuo volvens, ill. Fraehnum hic in *huesteron
 proteron* incidisse inveni, dum Abdullae f. Zobeiri, qui post Otsmai num f.
 Matuni aetatem traxerit, hanc lustrationem tanquam primo vindicaret Si
 quidem novam hanc significationem in lexicis omnino desiderari haud
 parvi existimem, neque is sum, qui negem, odoribus fragrantibus Caa-
 bam lustrandi sive purgandi morem inter restitutores peregrinatoresve
 solemne fuisse, quod jam ante ill. Silv. de Sacy observavit Muradgea

d'Ohsson l. 1. T. II, pag. 125, tamen pro v. خلق in melius mutatio-
nem خلق (nisi, originis respectu habito, utrumque intime conspirare
et mutuo alterum pro altero poni crederes, quaemadmodum e. g.
يغلظ pro يغلط deprehenditur in *Abulfed. Aegyptus ed. MICHAELIS*
pag. 20 et adnot. pag. 91 (coll. *Abulfed. Africa ed. EICHHORN.* pag.
8. *Allgemeine Bibl. d. bibl. Literat. v. EICHHORN.* T. IV, pag. 548 l. 1
sqq.) retineri, et notionem *laevigavit, polivit* hic voculae Elmacinianae
sine invidia adspergi posse putavi. Verba: وخلق داخل الكعبة النخ
igitur vertenda: *cum interiorem tum exteriorem Caabae partem post*
restorationem primus ad elegantem formam reduxit i. e. compisit, argento
auroque distinxit. Quod ad unguem usque mihi confirmare videntur
Muradgea d'Ohsson l. 1. T. II, pag. 112. 124. 125 et eadem in caussa
usus verbi arabici زخرف *de Sacy Chrest. arab. I. pag. 270* وبنا الجوامع
ورخرفها *oratoria restauravit et compisit.* coll. ib. I, 3.

دمن

Ex v. دمن origine frequens, continuus in aliqua re fuit, unde in-
desinenter vino abuti, *Abulfarag. pag. 273 et ادمن البصر continuatio*
visus, ادمن السير continuatio itineris, cf. Exc. ex Hamasa ed. SCHULTENS
pag. 602 *Abulfed. Ann. III, 242* notionem *terram stercorandi* ema-
nasse credendum, videlicet quo terrae fertilitas perpetuetur. Nomen
ejusdem radicis دمنة *finetum* ad figurate loquendi rationem; خضراء الدمن
virens herba finetorum pro homine honesta specie ac indole pessima
ansam dedit. cf. *Hariri Consess. IV, 60. Abulfed. Ann. III. 572. Sacy*
Chrest. I, 183. Unde sensu latiore *malignitatis, malevolentiae, simul-*
tatis cum vindictae cupidine notio effluxit.

ذاب

III. Fraehn *de auctor. arab. etc.* pag. 23, unde Schultensius aliique vocis ذوابة *propenduli in frontem crines, antiae* significationem hauserint, se nescire ingenue fatetur. Ad quam hujus voculae potestatem stabiliendam utamur verbo ناصبة, quod *de coma frontis propendula* adhiberi (cf. *Hariri Consess.* I pag. 17), virum summum haud inficias iturum opinor. Conjungitur autem utrumque et ناصبة et ذوابة eodem prorsus sensu in illo TEBRIZII ad *Hamasam* :
 توأصى الناس اشرافهم المتكلمين منهم وهذا كما وصفوا بالذوايب يقال فلان ذوابة قومه وناصبة عشيرته

quem locum cum aliis Schultensius in *Hariri Consess.* V pag. 161 conguessit dilucidavitque. Idemque probaturus me abripi patior, qui lectori versuum par ex *Abulola ed. GOLIUS.* v. 111. 112 proponam, quod ita se habet :

وكل ذوابة في رأس خود

تقضى ان تكون له شكلا

et cum in humeros tum in frontem comam propendulam s. v. ذوابة esse intelligendam dubia quaecunque remove videtur. Eodem fortasse etiam spectat, insignes, virtute illustres s. nomine غرا i. e. *alba macula in fronte notati* occurrere. *Hariri Consess.* VI pag. 178 not. 5.

رجب

Vox رجب argumento est, Golium saepius ex Willmetio nostro posse locupletari, qui formam h. v. ترجاب *beneventatio*, ut oportuit,

lexico suo inseruit. De qua quidem nec non de gratulandi dictione *مرحبا بكم* conferas velim *Abulf. Ann. I, pag. 378 not. m. et Hariri Anthologia arab. pag. 197.*

رعد

Cum beatus Willmetius lexicon etiam ex Haririo congereret, eo magis mirandum, eundem, qua par fuit religione, de loquendi modo: *ارتعدت فرايضه* *intremuere musculi ejus scapulares*, c. jg. VIII v. *رعد* Schultensium ad *Hariri Consess. I pag. 38*, qui uberius hac de re disputavit, et *Tam. hist. I, 156* (cll. *Abulfed. Ann. IV, 76 SCHULTENS comment. in Job. ed. VOGEL pag. 905*) adjicere oblitum esse. Moneo autem in transitu, verbo *رعود* c. *الأبراق* conjuncto figurate etiam pro: *imperia et jussa tonitru fulgurisque ad instar terrorem injicientia* eosdem abuti. cf. *Sacy Chrest. arab. I pag. 225.*

ركب

Significationi v. *ركب* metaphoricae c. jg. I et VIII hic quaedam inserens linguae latinae et graecae cultoribus, cum Mureto suo ad Horatium Euripidemque interpretandum proficiscentibus, campum, in quo exspatiantur, ampliozem aperiam. Victoriā de hostibus reportatam Arabes suo: *ركب اکتافهم* *humeris eorum inequitare* i. e. humeros pedibus conculcare, s. equitis instar podice premere celebrant. cf. *Tam. hist. I, 56. Abulfed. Ann. IV, 508.* A quo quidem haec: *ممنحه الله اکتافها* *humeros eorum Deus illi donavit* i. e. illi fugam coram eo capessivere. cf. *Calila ve Dimna ed. SIV. de Sacy pag. 67. cll. Tam. hist. I, 434. II, 208*, nec non *ترك افلان شق الشمال* *latus sinistrum alicui relinquere* *Mon. vet. Arab. ed. SCHULTENS pag. 21. Meidani prov.*

Syntagma ed. Rosenmüller. Lipsiae 1796 pag. 6 parumper tantummodo abludunt. Inde illa notio figurata, qua ركب امرا^ا rei inequitare pro: praecipitem se in rem dare, turbulenter et sine deliberatione rem aggredi ponunt. Sic: ويركب حد السيف من ان تضيمه gladii aciei inequitare (i. e. in gladium ruere) quam a te opprimi mavult. Exc. ex Hamasa ed. SCHULTENS pag. 580; ركب البحر mare equitare (cll. Horat. Od. IV, 4, 44) pro: [audacter pericula, nautis subeunda adire. Sentent. arab. in Erpenii tyroc. ling. arab. Lugd. Batav. 1656. pag. 48. Abulfed. Ann. III, 234. IV, 512. Sacy Chrest. I, 88, s. ركب الماء aquam equitare i. e. navigare. Abulfed. Ann. IV, 296. 304. 516, s. solummodo ركب absque ما^ا cf. Abulfed. Aegyptus ed. MICHAELIS pag. 636, unde مركب navis. Tam. hist. II, 264. Abulfed. Ann. III, 276. Sacy Chrest. I, 240. 245. II, 543. Abulfed. Aegypt. pag. 1. 2. 7. 11. 13. 27 adnotat. pag. 94. Abulfed. Africa ed. EICHORN. pag. 6. 9. 12, et ركب المراكب naves equitare i. e. conscendere Sacy Chrest. I, 92. Urbem, quam persecat, fluvium equitare perhibent. cf. Abulfed. Aegypt. pag. 27. Eodem sensu pericula equitare Tam. hist. I, 364. Szaffieddini Hellensis carmen ed. BERNSTEIN v. 1. Denique aliquem equitare i. e. aliquem inique tractare: ركب الفاحشة منى Abulfed. Ann. II, 226. IV, 550; facinora equitare i. e. perpetrare: وارتكب امرا^ا عظيما Abulfed. Ann. IV, 308. 516; crimen conscendere: Tam. hist. II, 948. Abulfed. Ann. II, 128 Golii sententiae pag. 272; perfidiam equitavit, pro: perfide contra aliquem egit: ركب من الغدر خطة شنيعة proprie: equitabat de perfidia lineam horrendam, perfidiam commisit detestabilem. Abulfed. Ann. III, 108. 466. ib. II, 538. cll. SCHULTENS comment. in Job. pag. 70. Eadem ratione verbo فرع cjq. VIII utuntur, utut se exserit in illa figura: يفترع رسالة عن ذرا^ا dissertationem virginem conscendit, i. e. materiam, cui ne ullus quidem antea operam

navavit, indeque plane novam atque inauditam elaboravit. cf. *Hariri Consess.* VI pag. 180.

زوى

Notio verbi زاوية *cella, monasterium* a Willmetio rite animadversa Golio, eandem negligenti, una cum adnotatione magni Reiskii ad *Abulfed. Ann.* II, 418 not. h. cl. III, 168. *Sacy Chrest.* I, 112 addatur.

صل

Verbum سد^س *cjg.* I. et VIII de praesidio, quod quis contra hostem agredientem vel septo, vel obice, vel alio, nescio quo, obturaculo ei opposito sibi sternit, proprie venit. Inde in partes dissolutum multifarias, quod quomodo aliter fieri possit, nescio, significationes secum trahit e. g. *obturavit, obstruxit vias: الطرق Tam. hist.* I, 170. 186. cl. *Senecae Troas ed.* FARNABIUS v. 182. *portam: Tam. hist.* I, 612; impedimento superinjecto *aliquem tenuit, arcte aliquem habuit* c. c. *على Tam. hist.* I, 318. Qua in causa cum verbo غلق^غ *Tam. hist.* II, 170. *Sur.* XII, 23 prorsus convenit. Unde سد^س *mons Sur.* [XVIII, 92, quasi transitum in alias regiones denegans, vel certe faciliori negotio illinc proficiscendi prohibens. Hac ex propria verbi potestate metaphora messem copiosam adepta, aut in bonam aut malam partem inclinat. Hinc *faciem effugii alicui obstruere* i. e. aufugiendi potestatem alicui adimere: *سدوا عليه وجه الخالص Tam. hist.* I, 158. *Os lagenae simile fuscinula quasi alicui obturare: Ali Ibn Abi Talebi Sententiae ed.* v. WAENEN. pag. 6; sive v. *مجب* adhibito *aures* i. e. audiendi vi aliquem privare, audiendo imparem

reddere : لا يجيب سماعه بعد *Specimen hist. Arab. ed. POCOCKE pag. 279 ;*
S. BOCHARTI Herozicon. Londini 1663. T. II, pag. 391. plagam s.
rimam alicui inflictam obturare, i. e. necessitati s. paupertati alicujus
succurrere : لا يسد حاجتي من Hariri Consess. IV, 28. not. 62, et eodem
tenore ultimum spiritum: Tam. hist. I, 190. Abulfed. Ann. III, 316 not. p;
latus Phians: i. e. pugna teterrima alicui in auxilium venire :
اضاعوني واى فتى اضاعوا اليوم كرههم وسداد ثغر *Abulfed. Ann. II, 138 ;*
spei fores i. e. spem alicui adimere : فقد سدت على الراجى به الابواب
Abulfed. Ann. IV, 96 ; faciem terrae militum copia obturare i. e. totum
terrarum orbem copiis inundare Sacy Chrest. I, 257 ; peccata, quae
ab ingenii acumine quam longissime abhorreant, quasi rimas s. mentis
humanae hiatus obturare i. e. corrigere, humane perstringere. cf.
GOLII Lexicon arab. ad calcem praef. et Sacy Chrest. I, 14. Ita de
viro, qui vera pietate et egregia indole magis quam forma speciosa
commotus uxorem in matrimonium duxerit : فيه سداد من ثور
praesidium contra labantem rem domesticam esse contendunt. cf. Abul-
fed. Ann. II, 136. Quam sensus de animo potestatem exerceant
obturare i. e. comescere. Prov. ed. ERPENII pag. 8. Sic apud Persas
veniae viam cludere i. e. veniam alicui impertiendam denegare :
نعوذ بالله اكر خود خيافتى طريق تنو چرا بسته شد
ed. WILKEN pag. 92 cl. pag. 196. Chrest. Persica ed. WILKEN
pag. 169. 1. 5. Haud aliter verbo ستر e. g. ستر عورة fissuras obtexit
Sacy Chrest. I, 270. II, 374. v. كظم Sur. XL, 18, et verbo درك
in illo : وتدارك الخلل et hiatus obturavit gaudent. Sacy I. I. I, 14.
Abulfed. Ann. II, 388 not. I. Quae vox الخلل versum Abulolae ed.
Golii v. 141. in memoriam mihi revocat, consideratu saepius haud
indignum, videlicet :

ومن يك ذا خليل غير سيف

بصادق في موذته اختلالا

*Qui alium quam gladium habet amicum,
Vere deprehendet in amicitia ipsius hiatus.*

Caet. cf. *Curar. exeg. crit. in Ieremiae Threnos specim. a me edit.*
Rostochii 1818 pag. 10 sqq.

سرق

Quoties quantopereque nomen Saracenorum, juxta nonnullos a verbo سرق, ut sit *praedones, latrones*, sive a شرق ut sit *orientales*, sive aliunde derivandum, (cf. *Muhammed, eine Preisschrift von OELSNER*. Frankfurt 1810 pag. IX) viros doctos, qui sordes hujus interpretationis abundanter senserunt, excruciauerit, non est, quod amplius morer. Videamus, annon mea opera medelae quid huic rei afferri possit. Quantumvis non solum increduli Turcicae originis Muhammedani, sed etiam alii populi ad fidem christianam nondum conversi, videlicet Borussi, Livoni etc. Saraceni nominarentur, (cf. M. C. SPRENGEL *Geschichte d. wichtigsten geogr. Entdeckungen*. Halle 1792. pag. 146. 180. 212.) tamen in gente orientali, propter bella sacra eacum gesta, inprimis mihi immorandum necessarium duxi. Quam ex Asia, orientem versus spectante, Mogolorum Tatarorumque coluvie originem traxisse atque ad maris Caspii litora meridionalia progressam et occidentem et septemtrionem versus dispersam esse, argumenta historiae sat liquida declarant. Qua de causa nomen modo commemoratum a verbo *Syrak* derivandum putavi, quod juxta *Histoire genealog. des Tatares. à Leyde 1726* pag. 90 et *Abulgas. Bagadur Chans Geschlechtsbuch* etc. v. D. G. MESSERSCHMID.

Göttingen 1780 pag. 41. veut dire un pauvre esprit, lorsqu'ils (les Moguls) veulent parler d'une espece des gens, qu'on nomme Tadsiks, parceque ces Tadsiks, sont des gens fort simples, et quo patriae exules pars residua designaverit, veri simillimum est. cf. *St. Peterburg. Handelszeitung. Jahrg. 1803 N. 28 pag 218. Recherches sur les langues Tartares etc. par M. ABEL RÉMUSAT. à Paris 1820 T. I pag: 9. 245. 246. Populi vetusto tempore, Turcis exoriundi, in Rossia meridionali commorantes, nimirum Chasari, Aorsi etc. hoc certe nomine veniunt, (cf. *Histoire primitive des peuples de la Russie par le Comte JEAN PODOCKI. St. Peterbourg. 1802. pag. 77. 79. 80. THUNMANN Untersuchungen über d. Geschichte d. östlich. europ. Voelker. Leipzig. 1774. T. I pag. 12. 14. 17. 21. 22. 110 etc.)* unde Sirakorum pluribus horum populorum nomen commune, quod tempore fortasse uberius demonstrare conabor, certe haud singuli singulare fuisse, extra omnem controversiam positum esse videtur. Verum enimvero Saracenos vocula Syrak dilucidaturum cum verba cll. Thummanni l. I. pag 17; *Ich kann nicht glauben, dass sie (die Syraken und Aorsen) so bald aus der Welt als ihre Namen aus der Geschichte verschwunden sind. Sollten sie nicht etwa in der Folge unter andern bekanntern Namen versteckt seyn? Nichts ist in der Geschichte der Asiatischen Voelker gewöhnlicher als dieses, tum Ptolemaei (Geogr. V, 9) et Strabonis, ipsos Siracenos et terram eorum Siracene appellandi consuetudo me commoverunt. Nam eadem fere ratione, utut in Turcis observari licet, nomen Syrakorum s. Saracenorum ex oriente in occidentem transjici potuit. Quomodo autem ad Christianos Europam inhabitantes, qui idem omnibus inusserunt incredulis, pervenerit nisi forsan familiaritate, quam cum auctoribus Graecis contraxerant, certe haud liquet. Eadem in causa etiam epitheta ista deprehenduntur ornantia, videlicet barbarus, Kisilbaschi aliaque his similia**

quae minus magisve congrue illustrare conatus est J. B. SCHERER in *Nordische Nebenstunden*, Frankfurt u. Leipzig 1776. T. I pag. 154 sqq.

سب

Vis verbi سب *linea* aliam sat tritam, nimirum *convivium*, quasi *linearum instructio*, protrahit, quam non solum Golio sed etiam nostro deesse animadverto; cf. *Abulfed. Ann.* II, 388. III, 222. IV, 622. *Abulfar. pag.* 371.

سا

Voculam سا c. c. الى *adscendit*, cf. *Tam. hist.* I, 320. eadem prorsus potestate etiam c. ل et ب constructam deprehendi; cf. *SCHULTENS mon. vet. Arabiae pag.* 24. *Abulfed. Ann.* I, 404.

صبغ

Verbum صبغ cum ثياب saepius conjunctum, nimirum ثياب المصبغة cf. *Abulfed. Ann.* III, 302. *Sacy Chrest.* I, 34. 83. II, 41. not. 18 inde c. g. VII *perfusum esse aliqua re* e. g. بالدم *Abulfed. Ann.* I, 278 notionem accepit.

طمس

V. طمس, quod cum v. مسخ *in foedam figuram aliquid transformavit*, cf. *Sur. XXXVI*, 67. *Abulola v.* 138 *Sacy Chrest.* I, 131 congruit, eodem sensu de oculis adhibetur, qui oblinendo defoedati reliquis

visus lineamentis similes evasere, quaemadmodum nos docet Schol. ad Sur. LIV, 37, qui verba: طسنا عنهم ita interpretatur: مستخاها وسوبهاها بساير الوحد cll. d. Koran etc. v. G. SALE ins teutsche verdollm. durch TH. ARNOLD. Lemgo 1746 pag. 594 not. a, et v. مسخ c. عين conjunctum se exserit Abulfed. Ann II, 50, ubi pro مسوخ sine dubio legendum مسوخ.

عربد

عربد durus, validus fuit. Il durum se praebuit, malignus fuit, inde عربد serpens quidam sibilans nec nocens; contendit, vino inmersus rixavit, unde عربدة conflictus; certamen, rixa, colluctatio inter pocula. Quos mihi hoc de verbo auctores inspicere contigit, hanc certe significationum seriem admittere videntur. III. SILV. de Sacy in Chrest. arab. II, 270 not. 35, (cll. I, pag. 197) nullum fere lexicorum, quae hac de vocula consuluerit, sibi satisfacisse queritur, locum illum Arabsiadis I, 320, ubi verbum nostrum notione durum se gessit, grassatus est in aliquem venit, ex Willmetio citat, versionis Mangerianae quaedam castigat, sed illum aequae ac alterum a nostro ibi propositum Tam. II, 426 omittit. Equidem miror, virum egregium Meninskium in auxilium haud advocasse, qui uberior hac de re egit. Ast quo minus lexica nobis succurrunt, eo majoris momenti adnotatio beati Reiskii consideranda est, qui Scholiasten ad Haririi Consess. XVIII ad verba: فارقه فرق من عربدة relinquebam ipsum, ne rixa inter pocula exoriretur, haec dicere sinit: عربد اذا اذى نديه. si molestias creat compotori suo per ebrietatem, et addit, eundem vocem عربيد ad calcem Consess. XXXV per: الاحلاف عند السكر interpretari. Provocat denique ad Arabsiadis hist. Tam. II, 426, ubi

eadem deprehendatur significatio, et pro شادن (quo s. verbo etiam Willmetius corrigatur) s. شارنا s. شادبا vocolam شاربا legendum autumat. Cui lectioni me plenis pol buccis adsentiri quid negem, cum ex amplissima exemplorum segete emergat, saepius pro س s. ذ literam ر s. ز, et pro ن literam ب in codicibus mutilatis aut certe haud eleganter scriptis venire. Cf. ill. FRÄHN *de origine vocabuli rossici ДЕНЬГИ*. Casani 1815 pag. 21. 22. Sic: حربير pro حربير Idem *de auct. arab.* etc. pag. 22, الزاهر pro الزاهد *Abulfed. Ann.* IV, 408, زنادی pro زناری *Sacy Chrest. II*, 310. برين et برين *Chrest. pers. ed. WILKEN.* pag. 189. Quo etiam diversa nominis cum ملذکرد *Abulfed. Ann. II*, not. 383 tum ملازکرد *ib. II*, 504. III, 144. 212. IV, 112. 220, cum اباذ *ib. III*, 346, tum اباذ *Elnacin.* pag. 296, cum الكنوز *tum الكنوز Sacy Chrest. II* 310; cum اوزی *tum اوزی A. SCHLÖZER nordische Geschichte* pag. 525. *ell. Abulfed. Ann.* III, 90. IV, 408 *Fundgruben d. Orients T. II, Vol. I.* pag. 6. not. 1. pag. 11. not. 1. scribendi ratio pertinere mihi videtur. Haud aliter, si ب pro ن, sive vice versa, positum respicimus, in historia Aschganiorum nomen *Abtakasch* pro *Anthakasch*, in illo Golii proverbio: تخرم زنده pro تخرم زنده *igniarium ejus se exhibuit rimosum*, e. sedata fuit ejus ira, in *Abulfed. Aegypt. ed. MICHAELIS* pag. 5. بقرن pro بقرن pag. 17. البرني pro البرني, pag. 30, واربعين pro واربعين, *ell. pag. 35*, in *Abulfed. Africa ed. EICHORN* pag. 17. سانه pro سانه *ell. EICHORN. Bibl. d. bibl. Literat. B IV*, pag. 580, in *Ibn Schonae Mss.* pag. 9 جدا pro جدا et his similia occurrunt. Sed de iis, quae Reiskio debeo, lectorem ablego ad *Abulfed. Ann. T. III* pag. 88 90. not. q.

قبع

Verbum قبع proprie de elephantibus, qui instrumento ferreo,

مقبعة dicto, domantur et reguntur, adhiberi probat *Abulfed. Ann.* II pag. 116 not. n; deinde sensu latiore *aliquid percutere* e. g. *البيبن* cf. ill. *EICHORNII Repert.* T. XII pag. 165, et denique omnino *aliquem sibi subjicere* notam protrahit. cf. *Abulfed. Ann.* III, 6, IV, 342.

كاس

Vocula كاس proprie *poculum, cyathus*, cum de rebus funestis aut sorte ingrata sermo instituitur, figurate tanquam vas illud venit, in quo aut Deus, aut alius quidam, calamitatis auctor, aerumnarum materiam miscet, atque misero dein ebibendam propinat. Scatent orientalium scripta hac figura. In V. T. proponitur Deus, qui irae calicem, sceleribus vini ad instar refertum, evacuandam, quo inebriati injurias aliis illatas vomitu quasi leant, improbis tradit. cf. Ies. LI, 17. Ier. XIII, 13; XXV, 15; XLVIII, 26; XLIX, 12; LI, 39. 57 Thren. IV, 21. Ezech. XXIII, 31. Ps. LXXV, 9. Nah. III, 11; nec non in N. T. Matth XX, 22; XXVI, 39. Marci X, 38. 39. XIV, 36. Luc. XXII, 42. Ioh. VIII, 52, XVIII, 11. Apocal. XVI, 19; XVII, 6. Apud Arabes mors, tanquam pocillator homini, quem secum rapere constituit, poculum discidii (unde etiam angelus mortis: *منادى الراق* nominatus, cf. *Sacy Chrest.* I, 229) quo suis valedicturus sit, tradit. Sic Gieuhaurius:

من لم يميت عيطة يميت هرما
للموت كاس فالمر ذايقها

*Quem juvenem haud assequitur mors, grandaevo certe
occurrit;*

Mors poculo, homini propinando, abutitur.

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

cf, *Hariri Consess.* II. 62. *Excerpt. ex Hamasa* pag. 532. SCHULTENS
in Iob. XXIV, 31. *Antiquit. muhamm. monum. explicuit* C. M. FRÄHN.
 P. I pag. 13. 14. K. NIEBUHR *Reisebeschreibung.* T. II Tab. 27 lit B.
 LORSEACH *Archiv f. d. morgenländ. Literatur.* Marburg 1791. B. I,
 pag. 190. et in Mss. Ibn. Schohnae, quod apud me est, ad a. 732
 pag. c. haec verba leguntur: وللسلطان عماد الدين رحمه الله تعالى
 عدة مولفات في ادواع العلوم واشعار رايقة فمن مولفاته نظم الحاوى الصغير
 وشرحها قاضى الغضاة شرف الدين ابو القاسم هبة الله بن البارزى ومنها كتاب
 نوادر العلم في مجلدين ومنها كتاب الكياس في مجلدين وكتاب التاريخ المسوى
 بالمختصر باخبار البشر وكتاب تقويم البلدان وكتاب الموازين ومن اشعاره

اقرا على طيب الحياة سلام صب ذاب حزنا
 واعلم بذلك احبه يتخل الزمان بهم وضنا
 لو كان بشرى قرّبهم بالمال والارواح جدنا
 متجرعا كاس الفراق يبيت للاشجان رهنا
 صب مضى وجدا ولم يقضى له ما قد يهنا

i. e. *Sultan Amadeddin, cujus Deus O. M. misreatur, de diversis
 doctrinae partibus nonnulla opera et ligata et soluta reliquit oratione
 Prostant de eo: Encyclopedia scientiarum minor, quam supremus Cads
 Scherfeddin Abul Casem Hobatallah f. Bardsaei commentario amicit;*
*Rariora sapientiae, duobus voluminibus; de sagacitate liber duobus vo-
 luminibus; compendium historiae universalis; geographia; tractatus de pon-
 deribus. Carminum hoc specimen esto:*

*Adhortare ad vitae jucunditates, nam perfecta effusio moerorem
 abstergit;*

*Sed mone amicos, tempus aut avare aut abundanter easdem
 dispertiri;*

Quis fruitur, ne cum omnibus quidem, quae prostant, easdem commutat.

Qui poculum discidiæ vacuefacit, oblatum moerori resecat pignus;

Prospecto effusio evanescit, nec spem de ea conceptam non fallit.

cll. ibidem pag. 21 quem versum, ne justo longior sim, omitto. Quem acie victum atque interfectum sistere cupiunt, se poculum mortis degustandum tradidisse perhibent, ut in illo *Exc. ex Hamasa* pag. 440 :

فَسَقَمْنَا كَأْسَ حَتَّى هَذَا غَبَا خَزَى وَعَارٌ وَذَلْ

Propinavimus poculum mortis Hudseilitæ, cujus faeces ignominia, dedecus, opprobrium.

cll. *Elnacin. hist. Saracen.* pag. 101 109. *Tharapha Moallah. ed. REISKE* pag. 30 *Abulfed. Ann.* I, 252. IV, 624. *Tam. hist.* I, 321. cll. *Sacy Chrest.* II, 270. *Tam. hist.* I, 68. 406. *ASSEMANNI bibl. oriental.* pag. 46. 51. Sed pro nostro الكأس interdum etiam الحام proprie: *aqua fervida*, dein mors, lethale fatum occurrit. cf. *Hariri Consess.* I, pag. 20. IV, 16. *Tam. hist.* I, pag. 188. *Abulfed. Ann.* II, 362. 474. III, 512. *Sacy Chrest.* I, 181. II, 506, unde الحام infernus dictus. *Sur.* XL, 73.

كرع

Cum ill. S. de Sacy in *Chrest.* II, 287 notionem v. كراع⁶⁶ miles gregarius s. les bagages de l'armée, et les gens, qui suivent l'armée, comme valets, gouvats etc. apud lexicographos desiderari contenderet,

immerito virum ornatissimum sane haud levem hanc meo Willmetio
notam inussisse probatum dabimus. Ablegavit ipse ill. de Sacy l. l.
pag. 286 lectorem ad *hist. Tamerl. ed. MANGER. T. I, pag. 446 sqq.*
qui literas ab hoc cum illis a se editis conferret. Tanti momenti
significationem omittere Willmetius sane religioni sibi duxerit.
Itaque re vera factum est, ut ex verbis Arabsiadis T. I, 450 :
ومن عجب العجب تهديد اللبوث (الرتوت S.) بالثوث (بالتوت S.) والسباع
بالضباع والكلمة بالكراع

verbi ^{كراع} *vilis et inferioris sortis fuit homo unde viliorum homi-
num socius et amicus, praeunte Golio, pec. niles gregarius potestatem
libro suo insereret. Sed operae pretium fore existimavi, si verbi
locupletandi gratia alium locum ex Abulfed. Ann. II, 38.*

الكراع, وما اعدوا من الرجال والسلاح والكراع, juxta quem v. الكراع,
رايت على باب مالك كراعا من cum Ibn Zeiduni auctoritatem sequimur:
افراس خراسان وبغال مصر etiam de *turnis equorum*, quod fortasse ad
idem redit, terere solent. cl. pag. 40 not. c Me autem hoc verbum
significatione laudata in *Selecta ex historia Halebi ed. G. W. FREYTAG,*
Lutetiae Paris. 1819 unquam legisse, haud memini.

كشف

Cum aliquando ad verbum hebr. جلى in *Curar. exeget. criticar. in
Ierem. Thr. specim. pag. 7. 8* melius interpretandum operam meam
quantulamcunque conferrem, et vocem ar. كشف in auxilium vocarem,
nonnulla adhuc, et quid negem, accuratius persequenda mihi relicta
erant. Qui igitur sententiam ibi in lucem protractam argumentis gra-
vioribus confirmem, et aliquid omnino utilitatis ad linguae arabicae

usum adjiciam, uberius hac de re disserere lubet. Verbum كشف c.jg. I absque sive cum praepositione notionem involvit aperuit, detexit: Sacy Chrest. I, 209. *Abulolae carmen ed. GOLIUS v. I. pag. 228; manifestavit, denudavit:* وان لا تكشف امرأة وجهها في طريق Sacy Chrest. I, 82 s. عورة *Abulfar. pag. 294. Abulfed. Ann. I, 306; III, 572; exploravit:* كشف خبره *Abulfed. Ann. IV, 480; c. c. عن significatione primaria et vocula* غطاء *velum pec. feminineum adhibita:* *Abulfed. Ann. I, adnotat. pag. 92 not. 171. III, 232. IV, 104. Sur. L, 21. Tam. hist. I, 570. II, 126; sive omnino velum i. e. mysterium detexit cf. Sacy Chrest. I, 233; sive elliptice:* وكشفت عن سابقها *Sur. XXVII, 44. Sacy Chrest. I, 180. Abulfed. Ann. II, 592. MARACCI Prodrum ad Alcoranum pag. 36; averruncavit malum s. hoc genus alia:* فلا يملكون كشف الضر عنكم *Sur. XVII, 58, s. عذب Sur. XLIII, 48. XLIV, 12. 15; LIII, 58. Sacy Chrest. I, 217. s. construitur c. ل. e. g. الضّر* افلان *تم سار متولى سجلاسة بالعسا كير: e. g. hostem: عن. c. c. Sur. X, 107; discussit c. c. للكشف عن مرا كاشن Abulfed. Ann. III, 404. IV, 386. 618; dispulit moerorem:* كشف التجرب عن عيني عماها *Abulfed. Ann. IV, 104. sustulit, abrogavit e. g. tributum:* فكشف من ديوان حلب عن الخراج *Abulfed. Ann. III, 470; c.jg. II, apertus, revelatus fuit* بحمار بشاشية *Abulfed. Ann. III, 470; c.jg. II, apertus, revelatus fuit* بحمار بشاشية *Sacy Chrest. I, 101. 199; aperuit e. g. السر لفلان Tam. hist. I, 524 cl. ib. I, 102. c.jg. VII retexit velum, ut supra. Tam hist. I, 446. Sacy Chrest. I, 229. apparuit* ولا تكشف الا في زمان قايم *EICHHORNII Repert. XII, pag. 179; aperte patuit. Tam hist. II, 352. repulit, discussit e. g. invidiam. Sacy Chrest. I, 9. Ex qua hujus verbi deductione exemplis, quibus, ne longum facerem, parcebam, rite fundata, jam olim frustraneam operam me huic rei haud collocasse apparebit.*

III. Fraehn *De auct. arab crisi emac. posse. etc.* pag. 16 verba Elmacini pag. 31 *وانتقل خلافته في محرم* et *استقل* juxta Hottingeri lectionem quam unice veram judicat, in *محرّم* *وانتقل بخلافته في محرم* mutanda et *in se suscepit, aut exercere coepit chalifatum suum mense Muharremo* vertenda conjicit. Sed extra oleas, ut ajunt, virum egregium abiisse putamus. Lectionem diversam et *وانتقل* et *استقل* levi opera componendam esse probabimus. Hoc scilicet modo errorem dimanasse opinamur. In Mss. verbum *وانتقل*, ut saepius aut semper fere, cum et sine puncto diacritico apparuit. Ubi aderat, *وانتقل* legi oportuit, ubi deerat, haud aliter nisi *استقل* efferri potuit. Lectionem vero in uno duorum Mss. diversorum cum puncto diacritico illi absque puncto praeferendam esse, extra omnem dubitationis aleam positum credo. Tantum de varia voculam efferendi ratione. Sed ill. Fraehn adeo vim verbo *نقل* fecit, cum idem in *cjg. VIII c. c. في* prorsus inauditum esse adseveraret. Attamen Arabsiadem in *hist. Tam. I, 170* verbis: *بل انتقل في الجوانب* (cll. pag. 256, ubi pro *ينتقل* *cjg. VIII* legendum conjicio) huic sententiae contradicere, et ex iisdem notam *semet translulit*, s. *translatus fuit* emergere confidenter nos statuere posse, persuasum habemus. An vero *خلافته* ex mera conjectura in *بخلافته* omnino transcribi possit, qui verbo *استقل* inde facilius accommodetur, auctori ipsi dijudicandum relinquimus. Retenta igitur lectione, ut in Erpenii editione impressam videmus, hic sensus nobis evadere videtur: *et translatus est ejus chalifatus in Muharremum* (es ward sein Chalifat, d. i. der Antritt seines Chalifats, auf den Monat Muharrem verlegt.)

نهل

Muta locum s. *منهل* *âquatio* fig. *prolixitas in largiendo* ex Haririo laudatum in *Consess* V. 124. 125 not. 60 et adde Schultensium in *Exc. ex Hamasa*. pag. 531. et in *Prov.* V, 15 pag. 43.

وقف

Notionem voculae *موقف* *lector publicus*, quam s. radice *وقف* Mangeri correctione parum apta deceptus ex *Tam. hist.* I, pag. 344. 346 nimis festinanter Willmetius lexico suo inseruit, haud admit- tendam, sed ejus loco *موقع* s. potius *موقعين* i. e. *qui libello memoriali nomen regium subscribunt* ponendum esse, jamjam observavit ill. SILV. de Sacy in *Chrest. arab.* II, pag. 409. cll. *Abulfed. Ann.* II, 164. not. l. IV, 502.

11
99

D: *Le* 1211

ULB Halle 3/1
000 874 639

